

Posudek oponenta bakalářské práce

Katedra: obchodu a cestovního ruchu

Student: Zuzana Nováková

Studijní obor: obchodní podnikání

Název bakalářské práce: Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech včetně vypořádacího podílu

Oponent bakalářské práce JUDr. Jiří Čáp

Povolání oponenta: advokát, místopředseda SMBD ČR

Hodnocení práce:

Volba tématu práce a její význam: (2) vhodné a významné téma

Komentář: Zvolené téma je vhodné z několika důvodů; z nich lze především jmenovat dva. Prvním z nich je okolnost, že zákon taxativně vyjmenovává způsoby zániku členství, od nichž se nelze ve stanovách družstva odchýlit. Současně však umožňuje, aby stanovy určily další důležité důvody pro vyloučení člena z družstva, přičemž družstva leckdy chybují při stanovení těchto důvodů; musí být totiž určeny tak, aby se nejednalo o porušení členských povinností, nýbrž o jiné důležité důvody. Je to proto, že vyloučení člena z družstva pro porušení členských povinností vyžaduje složitější postup než vyloučení z jiných důležitých důvodů (v tom smyslu, že k vyloučení může dojít jen v případě, že porušování členských povinností je opětovné a pokračuje i přes výstrahu, že může dojít k jeho vyloučení z družstva). Družstva tedy musí při určení takových jiných důležitých důvodů pro vyloučení dbát na to, aby se (zakrytě) nejednalo o důvody, které jsou považovány za porušení členských povinností. Dále je téma vhodné z toho důvodu, že problematika vypořádacího podílu v družstvu (při zániku členství za trvání družstva je stále aktuální téma. Způsob výpočtu vypořádacího podílu je totiž v obchodním zákoníku (v ustanoveních o družstvu) upraven dispozitivním ustanovením, od něhož se stanovy družstva mohou odchýlit. Při určení způsobu, jakým se v tom kterém družstvu vypočte vypořádací podíl, dává tedy zákon přednost úpravě ve stanovách, takže praxe družstev je v tomto směru dosti různorodá. Pro odbornou praxi je tedy zajímavé seznámit se s tím, jak družstva postupují v praxi jednak při určení jiných důležitých důvodů pro vyloučení, jednak při určení způsobu výpočtu vypořádacího podílu ve svých stanovách.

Formulace cílů práce: (1) cíle byly velmi vhodně formulovány

Komentář: Hlavní cíle práce sledují charakteristiku způsobů a podmínek vzniku členství ve výrobním družstvu, a v souvislosti s tím i pracovního poměru, pokud je členství podmíněno pracovním vztahem k družstvu, dále způsoby zániku členství a výpočet vypořádacího podílu v družstvu. Jde tedy o cíle v souladu s tématem práce jako celku.

Metodika zpracování: (2) vhodně zvolena a formulována

Komentář: Zvolená metodika odpovídá hlavním cílům práce. Od části teoretické (zpracované formou literární rešerše a stanovení hypotéz) práce přechází k její praktické části, zabývající se daným tématem v konkrétním výrobním družstvu. Autorka si však vytvořila určitý problém (resp. si ztížila svůj úkol), s nímž se těžko mohla v práci vypořádat, když si pro zpracování praktické části vybrala družstvo, které prošlo transformací podle zákona o transformaci družstev. Výběr takového družstva pro provedení analýzy způsobu výpočtu vypořádacího podílu (při zániku členství za trvání družstva) si totiž vyžaduje zabývat se alespoň stručně podstatou (ekonomické a právní) transformace družstev

(provedené v průběhu r. 1992 až 1993) a jejich důsledků na způsob výpočtu vypořádacího podílu. Autorka se v práci vůbec nezmiňuje o podstatě transformace družstev (podle zákona č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů- zákon o transformaci družstev), ani o vlivu ekonomické transformace na vypořádání se členem (na vypořádací podíl) v případě zániku členství za trvání družstva. Obchodní zákoník se totiž v ustanoveních o vypořádacím podílu nezabývá vypořádáním majetkového podílu z transformace, takže stanovy transformovaného družstva (družstva vzniklého před r. 1992, tj. před účinností obchodního zákoníku a před účinností zákona o transformaci družstev) v tomto směru vycházejí jednak z ustanovení obchodního zákoníku o vypořádacím podílu, jednak z výpočtu majetkového podílu z transformace v návaznosti na zákon o transformaci družstev. Navíc v případě vybraného výrobního družstva byla provedena ještě tzv. „personifikace“, tj. převedení části určeného majetku družstva na tzv. „personifikační podíly“ jednotlivých členů (ještě před účinností zákona o transformaci družstev). V družstvu, v němž autorka provedla analýzu, jde tedy o způsob výpočtu vypořádacího podílu, v němž je kombinován vypořádací podíl ve smyslu § 233 obchodního zákoníku spolu s vypořádáním majetkového podílu z transformace (v návaznosti na zákon o transformaci družstev) a navíc ještě s vypořádáním tzv. „personifikačního podílu“. Tyto kombinace pro vypořádací podíl (resp. tyto složky vypořádacího podílu) nepřicházejí v úvahu u družstev, která vznikla po r. 1992 (a neprošla tedy transformací, ani nepřicházelo v úvahu určení personifikačního podílu).

Práce s daty a informacemi: (2) použitá data aktuální, práce s informacemi dostatečná vzhledem k tématu

Komentář: Údaje o právní úpravě dané problematiky (vznik a zánik členství v družstvu, vypořádací podíl) jsou odpovídající a nevykazují chyby, až na některé výjimky, kdy je nikoliv úplně či přesně interpretována literatura: Např. na str. 15: \\\\"Členství v družstvu vzniká zásadně dnem rozhodnutí oprávněného družstevního orgánu o přijetí přihlášky uchazeče. U výrobních družstev se připouští odchylky, že vznik členského poměru je stanoven ke dni nástupu člena do práce.\\\\" Toto konstatování není zcela přesné. Členství může totiž vzniknout jedině při splnění podmínek podle zákona a stanov; přitom prvořadou podmínkou je podle § 223 odst.3 obch.zák. splacení základního členského vkladu nebo vstupního vkladu (jako části základního členského vkladu). Bez splnění této povinnosti nemůže členství vzniknout dnem rozhodnutí příslušného orgánu družstva. Dále u výrobních družstev, u nichž je členství podmíněno pracovním vztahem k družstvu, stanoví § 227 odst.3 obch.zák. vznik členství zásadně až dnem vzniku pracovního vztahu, nevyplývá-li ze stanov něco jiného. Dále z hlediska systematického : Na str.16 v bodu 2.2.2. jde o odstavec týkající se vzniku členství za trvání družstva, ale odkazuje se zde na povinnost zaplatit základní členský vklad do 15 dní od dne konání ustavující schůze. Toto konstatování však na toto místo nepatří, neboť se týká vzniku členství při založení družstva. Dále na str.17 bod 2.2.3. se uvádí: \\\\"Členství převádějícího člena zaniká dnem určeným v dohodě. Není-li tento den v dohodě určen, pak dnem jejího uzavření. - To je nepřesné, protože právní účinky dohody mohou podle § 229 obch. zák. nastat ve vztahu k družstvu nejdříve rozhodnutím příslušného orgánu družstva o schválení dohody o převodu členských práv a povinností. Pouze v případě, že by se nevyžadoval souhlas představenstva podle § 229 odst.3 obch.zák., pak by právní účinky mohly ve vztahu mezi účastníky nastat dnem, kdy byla dohoda uzavřena dohoda (avšak vůči družstvu by nastaly teprve doručením této dohody). Jde však spíše jen o drobné nepřesnosti.

Celkový postup řešení: (2) postup řešení správný, některé kroky neadekvátní

Komentář: Celkově postup řešení odpovídá zadanému tématu. V praktické části při rozboru způsobu výpočtu vypořádacího podílu u vybraného družstva, které prošlo transformací, měla však být uvedena a zvýrazněna zvláštnost vypořádacího podílu u tohoto družstva v souvislostech s transformačním podílem a s personifikačním podílem tak, aby bylo zřejmé, že jde o specifický případ pouze družstev,

kteřá prošla transformací, nikoliv družstev vzniklých až po roce 1992 (po účinnosti obchodního zákoníku).

Teoretické zázemí autora: (2) autor některé významné autory opomněl a zná teorii dané problematiky

Komentář: V seznamu literatury je sice uvedena řada autorů zabývajících se problematikou družstev, avšak v práci je z této literatury čerpáno k danému tématu nikoliv vždy v potřebném rozsahu. Platí to zvláště v tom smyslu, že pro praktickou část bylo zvoleno družstvo, které prošlo transformací družstev podle zvláštního zákona o transformaci družstev, avšak o transformaci družstev není nikde zmínka. Také při popisu skladby a způsobu výpočtu vypořádacího podílu ve vybraném družstvu (družstvo Služba) nejsou v práci vůbec žádné poznámky z literatury o tom, co se rozumí *transformačním podílem*, ačkoliv bylo možné čerpat poznatky z literatury uvedené v seznamu v závěru práce. Také při citaci autorů mohla být věnována větší pozornost tomu, aby k problematice úpravy podle obchodního zákoníku byla citován autor komentující tento zákoník a nikoliv komentující právní úpravu v r. 1976, kdy obchodní zákoník neexistoval (např. na str. 25 v bodu 2.7.1. -dohoda o zániku členství- se hovoří o dohodě podle obchodního zákoníku a odkazuje se na dílo „Pospíšil, 1976“, ačkoliv v r. 1976 obchodní zákoník dosud neexistoval, takže zřejmě má být proveden odkaz na jiné dílo. Podobně tomu je na str. 26 až 27 v bodu 2.7.3. -vyloučení člena z družstva. Z literatury prof. Pospíšila (vynikajícího tehdejšího teoretika družstevního práva) mohlo být přirozeně citováno, avšak spíše pro provedení komparace tehdejší a současné právní úpravy, nikoliv pro komentování současné právní úpravy.

Práce s odbornou literaturou (citace, norma): (2) autor dodržel citační normu - s výjimkami

Komentář: Až na jedinou výjimku (bod 2.2.1. na str. 16) je citován autor publikace, na kterou je v práci v části *Literární rešerše* odkazováno.

Úroveň jazykového zpracování: (2) práce je jazykově zpracována na standardní úrovni

Komentář: Úroveň jazykového zpracování je odpovídající z hlediska stylistiky, včetně stavby i použití odborných termínů. Autorka však věnovala zřejmě menší pozornost konečné úpravě textu práce z hlediska gramatického. Nejde sice o neznalost gramatiky, nýbrž o určitou nepozornost při revizi konečného textu, která se projevila v některých pochybeních jednak v interpunkci, jednak při skloňování. Jako příklady chyb v interpunkci – spíše pro budoucí autorčiny texty - lze uvést: Na str. 16, čtvrtý ř. odzdoła (interpunkce před a za textem: „a ta mu vyhověla“), na str.17 v bodu 2.2.4 je ve čtvrtém ř. uvedeno slovo „uzvadní“ namísto slova „uzavření“, na str. 18 bod. 2.3., devátý ř. chybí interpunkce před slovy *„i když“*, na str. 26, sedmý a osmý ř. odzdoła chybí interpunkce před slovem *„proč“*. Dále z hlediska slovního spojení např. : na str. 18 bod 2.3., devátý ř. je uvedeno spojení *„Členství může vznikne...“*, na str. 20 namísto opravářské dílny je uvedeno *„opravářské díly“*, na str. 22 bod 2.5.4., třetí ř. odzdoła namísto *„další členské vklady“* je uvedeno *„další členské vztahy“*, na str. 26 v bodu 2.7.3. je uvedeno „stanovy mohou být určit...“, na str. 27 druhý ř. je uvedeno „ode den“, atd.“

Přesnost formulací a práce s odborným jazykem: (2) autor má dostatečný pojmový aparát

Komentář: Práce s odbornými pojmy je na odpovídající úrovni; pouze na str.31 v bodu 3.2.3 (Stanovení hypotéz) se hovoří o členském „příspěvku“, což je pojem chybný, protože se má na mysli členský vklad (resp. členské vklady). Dále na str. 43 (v poslední větě bodu 4.3.) se uvádí pojem „zákonné ujednání“, správně má být „zákonné ustanovení“.

Formální zpracování - celkový dojem: (2) práce je formálně v pořádku, celkový dojem je dobrý

Komentář: Formální zpracování odpovídá předpokládané úrovni bakalářské práce.

Splnění cílů práce: (2) cíle práce včetně dílčích byly splněny

Komentář: Základní cíle práce lze sice považovat za splněné, avšak s určitou výhradou. Jedním z cílů práce bylo charakterizovat také výpočet vypořádacího podílu v družstvu (při zániku členství za trvání družstva). Při uvedení obecného příkladu způsobu výpočtu vypořádacího podílu podle obchodního zákoníku se však v práci projevují některé nejasnosti, především, pokud jde o východisko při vymezení výše základního kapitálu (která neodpovídá v příkladu uvedené výši základního členského vkladu a počtu členů, kteří vklad vložili). V obecném příkladu výpočtu vypořádacího podílu (na str. 46 až 48) podle obchodního zákoníku není jasné, jakým způsobem autorka dospěla k tomu, že v příkladu je uváděn základní kapitál 22 mil. Kč, když základní kapitál družstva je tvořen členskými vklady, které nemohly této výše dosáhnout. Jedním z cílů práce bylo charakterizovat (vedle vzniku členství) také vznik pracovního poměru v případě, kdy je vznik členství podmíněn pracovním vztahem k družstvu. O této problematice se však práce (viz bod 4.2.1. na str. 37) blíže nezmiňuje. Stranou lze ponechat již zmiňovanou absenci bližší charakteristiky specifík vypořádacího podílu ve vybraném družstvu, které prošlo transformací a mělo zavedeny také personifikační podíly (družstvo Služba).

Formulace závěrů práce: (4) závěry jsou částečně formulovány, avšak nejsou významné pro další využití

Komentář: V závěrech práce jsou sice správně vyjádřeny závěry k oběma stanoveným hypotézám, avšak bez potřebné argumentace v případě druhé hypotézy, tj. hypotézy ve znění: „Vypořádací podíl ve Službě, výrobního družstva odpovídá výši členského příspěvku“ (správně má být členského vkladu, nikoliv členského příspěvku); tato hypotéza je správně autorkou zamítnuta. Lze dodat, že druhá hypotéza (na str. 31 v bodu 3.2.3.) by byla vhodná spíše v případě zkoumání vztahu mezi úpravou vypořádacího podílu v obchodním zákoníku a ve stanovách družstva vzniklého za účinnosti obchodního zákoníku, nikoliv ve stanovách družstva, které prošlo transformací a předtím ještě tzv. „personifikací“. Je správně konstatováno, že Služba, výrobní družstvo nevyužívá možnost výpočtu vypořádacího podílu, jež nabízí obchodní zákoník, a že dle slov pana předsedy je pro jejich potřeby nevyhovující. Chybí však odůvodnění, resp. charakteristika důvodů vedoucích k tomuto závěru. Hlavním důvodem, proč ustanovení o způsobu výpočtu vypořádacího podílu nevyhovuje tomuto družstvu spočívá především ve skutečnosti, že obchodní zákoník neupravuje vypořádání ve vztahu k nárokům členů z transformace, takže zahrnutí transformačního podílu a v případě některých výrobních družstev také personifikačního podílu je specifickou záležitostí vypořádání při zániku členství v družstvech, která prošla transformací. V práci tedy mělo být alespoň vyjádřeno, že skladba i výše vypořádacího podílu se dosti vymyká povaze vypořádacího podílu předpokládaného v obchodním zákoníku především z toho důvodu, že jde o družstvo, které prošlo transformací podle zákona o transformaci družstev a navíc v tomto družstvu ještě před transformací byla provedena tzv. „personifikace“, tj. stanoveny „personifikační podíly“ jednotlivých členů družstva. Ani jedna z těchto složek vypořádání se členem se však nemůže vyskytovat u družstev, která vznikla po účinnosti obchodního zákoníku, tj. po 1.lednu 1992. Mohlo být také poznamenáno, že dalším důvodem pro vlastní úpravu výpočtu vypořádacího podílu ve stanovách jednotlivých družstev (jde o důvod týkající se všech družstev) je zejména zákonem stanovený způsob výpočtu vypořádacího podílu s přihlédnutím k počtu let a také zákonné zohlednění pouze poměru výše členských vkladů při určování základu pro výpočet vypořádacího podílu jednotlivého člena, nikoliv další majetkové účasti na podnikání družstva. Přitom družstva v řadě případů potřebují určit i další kriteria pro způsob výpočtu vypořádacího podílu. Závěry v práci jsou sice formulovány v souladu s právní úpravou, avšak nemají takovou vypovídací schopnost, která by je předurčovala pro významnější další využití.

Odborný přínos práce a její praktické využití: (3) práce je po odborné a praktické stránce

využitelná

Komentář: Odborný přínos práce by býval mohl spočívat v analýze způsobu určení výpočtu vypořádání se členem družstva (jehož členství zaniklo za trvání družstva) v družstvu, které prošlo transformací (a vzniklo tedy před účinností obchodního zákoníku) se současnou komparací se způsobem výpočtu vypořádacího podílu v družstvu vzniklém po účinnosti obchodního zákoníku. Práce však v tomto směru zůstala spíše jen u popisu, resp. tabulky, bez vysvětlující argumentace. V praktické části práce je totiž rámcově popsán způsob výpočtu vypořádacího podílu ve vybraném výrobním družstvu, avšak bez bližších údajů specifikujících zvláštnost této úpravy vypořádání v typu družstva, které prošlo transformací a navíc, které před transformací stanovilo personifikační podíly jednotlivých členů družstva. Kromě toho, v obecném příkladu výpočtu vypořádacího podílu podle obchodního zákoníku není jasné, jakým způsobem autorka dospěla k tomu, že v příkladu je uváděn základní kapitál 22 mil. Kč., neodpovídající souhrnné výši členských vkladů. V příkladu je výše základního členského vkladu určena 30.000,- Kč. Celkem 25 členů tedy zaplatilo $25 \times 30.000 = 750.000,-$ Kč. – Jak by tedy bylo možné, aby u družstva vzniklého v r. 2006, činil základní kapitál 22 milionů Kč, jestliže je tvořen pouze základními členskými vklady? Východisko výpočtu je tedy zřejmě nesprávné. Navíc v bodu 3. výpočtu má být správně (ve vzorci) uveden celý základní kapitál všech členů, nikoliv s odečtením výše základního členského vkladu člena, jemuž je vypočítáván vypořádací podíl (má být tedy uvedeno: $90\,000 / 2\,800\,000 = 0,032142857$). Dále, ve výpočtu základu pro vypořádací podíl (v bodu 4. Tabulky) není proveden odpočet hodnoty nedělitelného fondu (opět v nepochopitelné výši 4 mil. Kč - což by případně mohlo odpovídat základnímu kapitálu 22 mil. Kč, avšak takový základní kapitál podle toho příkladu nemůže družstvo mít). Práce je spíše méně využitelná pro praxi, přes některé dílčí poznatky v práci uvedené.

Celkové hodnocení práce:

Návrh hodnocení práce známkou: velmi dobře

Doporučuji práci k obhajobě: ANO

Otázky k obhajobě:

Otázka 1: Vysvětlíte způsob výpočtu vypořádacího podílu (při zániku členství za trvání družstva) podle současně platných ustanovení obchodního zákoníku (§ 233 odst.2 a 3 obchodního zákoníku), tj. v případě, kdy družstvo nemá vlastní úpravu ve stanovách, a proveďte výpočet podle Vámi zvoleného příkladu.

Otázka 2: Vyjmenujte způsoby zániku členství podle obchodního zákoníku a uveďte příklad dalšího důležitého důvodu pro vyloučení, který by mohl být uveden ve stanovách.

Další připomínky, vyjádření a náměty k obhajobě práce resp. k jejímu dalšímu využití:

Při obhajobě práce by bylo vhodné zabývat se také těmito tématy, či jen některými z nich: 1. Na str.16 v bodu 2.2.2 se hovoří o vzniku členství za trvání družstva, přičemž se odkazuje na povinnost zaplatit základní členský vklad do lhůty od dne konání ustavující schůze (což patří ke vzniku členství při založení družstva, nikoliv za trvání družstva). 2. Na str. 29 v bodu 2.8. (Vypořádací podíl) se nesprávně uvádí, že základem pro výpočet vypořádacího podílu je čisté obchodní jmění. Správně má být uvedeno, že základem je stav vlastního kapitálu družstva (viz § 233 odst.3 obch.zák.). Dále je nesprávně uvedeno, že se nepřihlíží k sociálnímu fondu a k rezervnímu fondu. Správně má být uvedeno, že se nepřihlíží k nedělitelnému fondu a případně k dalším zajišťovacím fondům, pokud to

vyplývá ze stanov (viz § 233 odst.3 obch.zák.). 3. Na str. 36 v bodu 4.2. se uvádí, že družstvo si může ve svém vnitřním předpise určit, že vznik členství bude podmíněn pracovním vztahem člena k družstvu. Toto konstatování není zcela přesné, protože takové ustanovení nelze zařadit do jakéhokoliv vnitřního předpisu, nýbrž výlučně do stanov družstva, jak to umožňuje § 227 odst.3 obch.zák. 4. Na str. 42 v bodu 4.3.1. se v odstavci o ukončení členství dohodou uvádí, že zákon nepředepisuje pro tuto dohodu žádné obsahové ani formální náležitosti. Toto konstatování není zcela přesné, protože zákon předepisuje základní formální náležitost, jíž je písemná forma dohody (viz § 231 odst.1 obch. zák.). 5. Na str. 42 se používá pojem „ukončení členství“, správně se však má uvádět zákonný pojem „zánik členství“. 6. Na str. str.43 bod 4.3.1. se hovoří o ukončení (správně má být „zániku“) členství nesplacením základního členského vkladu v určeném termínu. V tomto případě však nejde o „automatický“ zánik členství, jde pouze o důvod pro vyloučení člena z družstva. Dále chybí způsob zániku členství vystoupením na základě písemného oznámení doručeného družstvu (§ 231 odst.3 obch.zák.). 7. V obecném příkladu výpočtu vypořádacího podílu (na str. 46 až 48) podle obchodního zákoníku není jasné, jakým způsobem autorka dospěla k tomu, že v příkladu je uváděn základní kapitál 22 mil. Kč, když základní kapitál družstva je tvořen členskými vklady. V příkladu je výše základního členského vkladu určena 30.000,- Kč. Celkem 25 členů tedy zaplatilo $25 \times 30.000 = 750.000,-$ Kč. – Jak by tedy bylo možné, u družstva vzniklého v r. 2006, aby činil základní kapitál 22 miliónů Kč, jestliže je tvořen pouze členskými vklady družstva podle zákona? Východisko výpočtu je tedy zřejmě nesprávné. A dále, v konkrétním následujícím výpočtu není proveden odpočet hodnoty nedělitelného fondu, který nesmí být zahrnut do základu pro výpočet vypořádacího podílu (jak sama autorka správně na jiném místě uvádí). Celý tento příklad je nezbytné při obhajobě diplomové práce vysvětlit a znovu propočítat buď v rámci odpovědi na otázku č.1 k obhajobě nebo samostatně. 8. Na str. 51 (Závěr) se uvádí: „ Hlavním smyslem členství v družstvu je zpravidla usnadnění podnikání členům“. S tím lze velmi polemizovat, jak v případě výrobních družstev, tak zejména v případě ostatních typů družstev, neboť smysl a obsah členství v jednotlivých typech družstev (resp. v družstvech s různorodým předmětem činnosti či podnikání) má velice diverzifikovanou podobu, jak je naznačena v základním vymezení pojmu družstva v § 221 odst.1 a 2 obch.zák.

Datum: 17. 05. 2011

Podpis oponenta bakalářské práce: